

صلى الله عليه وسلم

دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته نقاشی

بررسی جریان‌های موجود در نقاشی معاصر ایران (پس از انقلاب اسلامی)

پروژه عملی: «شهر من»

کامله یوسف پناه

استاد راهنما:

دکتر پریسا شاد قزوینی

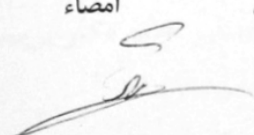

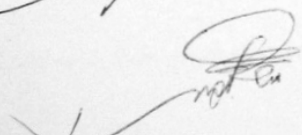

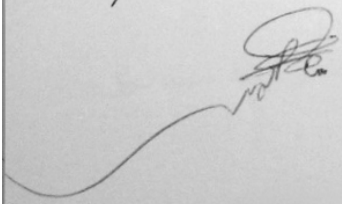
استاد مشاور:

دکتر محمد کاظم حسنونند

اسفند ۱۳۸۸

تائیدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم کامله یوسف پناه تحت عنوان: بررسی جریان های موجود در نقاشی معاصر ایران (پس از انقلاب اسلامی) - پروژه عملی: «شهر من» را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر پریسا شاد قزوینی	استادیار	
۲- استاد مشاور	دکتر محمد کاظم حسنونند	دانشیار	
۳- نماینده تحصیلات تکمیلی	مرتضی حیدری	مربی	
۴- استاد ناظر	زهرا پاکزاد	مربی	
۵- استاد ناظر	مرتضی حیدری	مربی	

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به دفتر «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته **نقاشی** است که در سال ۱۳۸۸ در دانشکده **هنر و معماری** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی **خانم دکتر پریسا شاد قزوینی** و مشاوره **آقای دکتر محمد کاظم حسنونند** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تادیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب **کامله یوسف پناه** دانشجوی رشته **نقاشی** مقطع **کارشناسی ارشد** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: کامله یوسف پناه

تاریخ و امضاء:

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیات علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

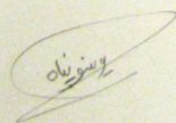
ماده ۲- انتشار مقالات مستخرج از پایان نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه/ رساله منتشر می شود نیز نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکدهها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکدهها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از حوزه پژوهشی دانشگاه و براساس آیین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافتهها در جشنوارههای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیات رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم الاجرا است.

تقدیم به

پدر و مادر عزیز، صبور و مهربانم به پاس محبت های بی کرانشان

و

فرشته کوچکم (کیامهر) که از ابتدای این مسیر همراهم بود و چه زود به بهشت پر کشید

از تمامی اساتید که در طول این سالها افتخار کسب علم و هنر در مکتبشان را داشته ام قدردانی و تشکر می نمایم. سپاس ویژهء خود را به محضر استاد راهنمای عزیز و گرانقدرم:

سرکار خانم دکتر پریسا شاد قزوینی

استاد مشاور و مدیر گروه محترم:

جناب آقای دکتر محمد کاظم حسنونند

و استاد صبور و همیشه مهربانم:

جناب آقای مرتضی حیدری

تقدیم می دارم که با تمام کاستی هایم، بی دریغ یار و یاورم بودند .

چکیده:

واقعه انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ نقطه عطف در تاریخ ایران هم به لحاظ سیاسی و هم به لحاظ فرهنگی و اجتماعی به شمار می‌رود. همچنین می‌توان گفت پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۵۷ نقاشی معاصر ایران را متحول ساخت. هنر نقاشی ایران در طول سه دهه گذشته (پس از وقوع انقلاب) در سیر تکاملی خود بسیار فعال و پویا بوده است. در دهه اول انقلاب، نقاشی‌ها بیشتر دارای مضامین اجتماعی، سیاسی و دینی بودند. وقوع جنگ تحمیلی و دوران هشت ساله دفاع مقدس نیز از نظر موضوع و محتوی مورد توجه بسیاری از نقاشان قرار گرفت.

اما در دهه دوم انقلاب، تحول و تنوع بیشتری را چه به لحاظ محتوا و چه به لحاظ سبک و تکنیک اجرایی در کار هنرمندان شاهد هستیم. شیوه‌های نقاشی در سال‌های اول انقلاب (دهه نخست)، متناسب با شرایط و فضای حاکم بر آن دوران غالباً طبیعت‌گرا، واقع‌گرا و بیانگرا بودند. اما تدریجاً شیوه‌های نمادگرا، انتزاع‌گرا و سنت‌گرا مورد توجه قرار گرفتند.

هرچند بسیاری از آثاری که در دهه دوم پس از انقلاب ایجاد شده اند الزاماً موضوعات مرتبط با انقلاب یا جنگ تحمیلی را نشان نمی‌دهند اما شیوه‌ای که در بسیاری از این دسته نقاشی‌ها وجود دارد، متأثر از فضای فرهنگی پس از انقلاب به وجود آمده است.

از دیگر جریان‌هایی که بر هنر نقاشی معاصر ایران (قبل و بعد از انقلاب) تأثیر گذار بوده است، نمایشگاه‌ها و دوسالانه‌ها هستند. در سال‌های قبل از انقلاب پنج دوسالانه برگزار شد و به علت پاره‌ای از مشکلات اجرای آن پس از سال ۱۳۴۵ متوقف گردید. این وقفه ۲۵ سال به طول انجامید تا در سال ۱۳۷۰ این روند بار دیگر از سر گرفته شود. تا کنون هفت دوسالانه پس از انقلاب اسلامی برگزار شده است و این دوسالانه‌ها با نتایج مثبت یا منفی تأثیراتی را بر هنر معاصر ایران گذارده‌اند.

این پژوهش به بررسی سیر تحولات نقاشی ایران در سه دهه پس از انقلاب می‌پردازد. به جریان‌هایی از قبیل هنر انقلاب و دفاع مقدس در دهه اول؛ جریان‌ها و حرکت‌های گوناگون هنری در دهه دوم و سوم پس از انقلاب و تشکیل گروه‌های مختلف هنری و برگزاری دوسالانه‌های نقاشی و تأثیرات آن بر هنر کشور.

واژگان کلیدی: نقاشی، انقلاب، دفاع مقدس، دوسالانه‌های نقاشی، اسطوره پردازی، انتزاع‌گرایی.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱.....	مقدمه:
۳.....	کلیات تحقیق.....
۳.....	تعریف مسئله:
۴.....	اهداف:
۴.....	سؤالات تحقیق:
۴.....	فرضیه‌ها / پیش فرض‌ها:
۴.....	مواد و روش انجام تحقیق:
۵.....	پیشینه تحقیق:
۶.....	تعاریف.....
۶.....	۱- انقلاب اسلامی:
۹.....	۲- هنر انقلاب:
۱۲.....	۳- هنر متعهد:

فصل اول: نگاهی به شاخصه‌های هنر پس از انقلاب اسلامی..... ۱۶

۱۹.....	۱-۱- بررسی نقاشی دهه اول پس از انقلاب اسلامی (دهه ۶۰):
۲۲.....	۲-۱- نقاشی و نقاشان انقلاب:
۳۲.....	۱-۲-۱- هانیبال الخاص:
۳۸.....	۲-۲-۱- محمد حسن شیددل:
۴۳.....	۳-۲-۱- بهرام دبیری:
۴۷.....	۴-۲-۱- مرتضی حیدری:
۵۱.....	۵-۲-۱- ایرج اسکندری:
۵۴.....	۶-۲-۱- محمد کاظم حسنونند:
۵۹.....	۷-۲-۱- حسین خسروجردی:
۶۳.....	۸-۲-۱- ناصر پلنگی:
۶۷.....	۹-۲-۱- کاظم چلیپا:
۷۰.....	۱۰-۲-۱- پریسا شاد قزوینی:

- ۱۱-۲-۱- حبیب الله صادقی: ۷۵
- ۱۲-۲-۱- مصطفی گودرزی: ۸۰
- ۱۳-۲-۱- نیلوفر قادری نژاد: ۸۵
- ۳-۱- نقاشی دفاع مقدس: ۸۸
- ۱-۳-۱- نقاشی‌های غیر حرفه‌ای (تابلو نویسی): ۹۱
- ۲-۳-۱- نقاشی‌های دیواری: ۹۲
- ۳-۳-۱- نقاشی‌های حرفه‌ای (آکادمیک): ۹۴

فصل دوم: مروری بر حرکتها و گرایشهای نقاشی از دهه دوم انقلاب به بعد..... ۱۰۶

- ۱-۲- گرایش واقع‌گرایانه (رئالیسم) : ۱۲۶
- ۲-۲- گرایش اسطوره پردازی (بیان‌های تمثیلی) : ۱۳۳
- ۳-۲- گرایشات انتزاعی: ۱۴۸
- ۴-۲- سنت گرایان: ۱۶۱

فصل سوم: نقش نمایشگاههای نقاشی در طی سه دهه انقلاب..... ۱۷۰

- ۱-۳- نمایشگاههای دوسالانه نقاشی: ۱۷۱
- ۱-۱-۳- اولین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۷۰: ۱۷۴
- ۲-۱-۳- دومین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۷۲: ۱۷۹
- ۳-۱-۳- سومین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۷۴: ۱۸۵
- ۴-۱-۳- چهارمین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۷۶: ۱۸۸
- ۵-۱-۳- پنجمین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۷۹: ۱۹۰
- ۶-۱-۳- ششمین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۸۲: ۱۹۴
- ۷-۱-۳- هفتمین نمایشگاه دوسالانه نقاشی، ۱۳۸۶: ۱۹۸
- ۲-۳- نقاشی جهان اسلام: ۲۰۲
- ۳-۳- دوسالانه‌های بین‌المللی نقاشی معاصر جهان اسلام: ۲۰۳
- ۱-۳-۳- اولین دوسالانه بین‌المللی نقاشی معاصر جهان اسلام، ۱۳۷۹: ۲۰۶
- ۲-۳-۳- دومین دوسالانه بین‌المللی نقاشی معاصر جهان اسلام، ۱۳۸۱: ۲۰۸
- ۳-۳-۳- سومین دوسالانه بین‌المللی نقاشی معاصر جهان اسلام، ۱۳۸۳: ۲۱۰
- ۴-۳-۳- چهارمین دوسالانه بین‌المللی نقاشی معاصر جهان اسلام، ۱۳۸۵: ۲۱۴

۲۱۹.....۴-۳- هنر مقاومت:

۲۲۴.....۴-۳-۱- نمایشگاه نقاشی هنر مقاومت ۱۳۸۲:

۲۲۷.....۴-۳-۲- کارگاه هنر مقاومت ۱۳۸۶:

۲۳۱..... نتیجه گیری:

۲۳۵..... منابع و مآخذ:

۲۳۵..... کتابها.

۲۳۶..... نشریات

۲۳۹..... پایان نامه‌ها

۲۴۰..... سایت‌های اینترنتی

۲۴۱..... پیوست: مصاحبه با تنی چند از نقاشان عصر انقلاب

۲۴۴..... ۱- محمد کاظم حسونند

۲۴۸..... ۲- مرتضی حیدری

۲۵۴..... ۳- پریسا شاد قزوینی

۲۵۸..... ۴- کاظم چلیپا

۲۶۳..... ۵- ایرج اسکندری

۲۶۶..... شرح و تصاویر پروژه عملی

۲۷۶..... چکیده انگلیسی

فهرست تصاویر

صفحه

عنوان

- تصویر ۱-۱- خسروجردی، حسین، قنوت، ۱۳۵۹، رنگ و روغن ۱۲۰x۱۷۰..... ۲۹
- تصویر ۲-۱- صادقی، حبیب الله، من ماهیم، ۱۳۶۵، رنگ و روغن ۱۵۰x۱۸۰..... ۲۹
- تصویر ۳-۱- خسروجردی، حسین، فریاد، ۱۳۸۵، رنگ و روغن، ۷۰x۱۰۰..... ۳۰
- تصویر ۴-۱- چلیپا، کاظم، ایثار، ۱۳۶۰، رنگ و روغن، ۳۰۰x۲۰۰..... ۳۰
- تصویر ۵-۱- پلنگی، ناصر، یا ثارالله، ۱۳۵۹، رنگ و روغن، ۳۰۰x۱۰۰..... ۳۱
- تصویر ۶-۱- رهنورد، زهرا، راه حل، رنگ و روغن، ۱۰۰x۱۰۰..... ۳۱
- تصویر ۷-۱- الخاص، هانیبال، بدون عنوان، رنگ و روغن..... ۳۷
- تصویر ۸-۱- الخاص، هانیبال، انقلاب، رنگ و روغن، ۱۳۵۷..... ۳۷
- تصویر ۹-۱- شیددل، محمد حسن، لیتوگرافی، ۱۳۴۶..... ۴۲
- تصویر ۱۰-۱- شیددل، محمد حسن، ۱۳۴۷..... ۴۲
- تصویر ۱۱-۱- دبیری، بهرام، فرماسیون‌ها، ۱۳۵۹، رنگ و روغن، ۶۰x۱۸۰..... ۴۶
- تصویر ۱۲-۱- دبیری، بهرام، دفاع، ۱۳۶۰، رنگ و روغن، ۳۶۰x۱۴۰..... ۴۶
- تصویر ۱۳-۱- حیدری، مرتضی، اولین زائرین، ۱۳۸۳، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۲۰..... ۴۹
- تصویر ۱۴-۱- حیدری، مرتضی، پردهء عشق، ۱۳۸۳، رنگ و روغن، ۴۰۰x۳۰۰..... ۴۹
- تصویر ۱۵-۱- حیدری، مرتضی، چندان هم دور نبود، ۱۳۸۳، پرینت رنگی، ۱۰۰x۱۰۰..... ۵۰
- تصویر ۱۶-۱- حیدری، مرتضی، بازگشت، ۱۳۸۴، پرینت رنگی، ۱۰۰x۱۰۰..... ۵۰
- تصویر ۱۷-۱- اسکندری، ایرج، ششم ذی الحجه، ۱۳۶۶، رنگ و روغن، ۱۶۰x۱۴۰..... ۵۳
- تصویر ۱۸-۱- اسکندری، ایرج، عاشورا، ۱۳۷۴، رنگ و روغن، ۱۶۰x۱۲۰..... ۵۳
- تصویر ۱۹-۱- حسنوند، محمد کاظم، جمعهء خونین، ۱۳۶۸، رنگ و روغن روی مقوا، ۵۰x۲۰۰..... ۵۷
- تصویر ۲۰-۱- حسنوند، محمد کاظم، مونالیزا، ۱۳۷۱، رنگ و روغن، ۲۲۰x۱۴۰..... ۵۷
- تصویر ۲۱-۱- حسنوند، محمد کاظم، عاشورا، رنگ و روغن، ۱۰۰x۵۰..... ۵۷
- تصویر ۲۲-۱- حسنوند، محمد کاظم، ۱۳۷۰، دفاع مقدس، ۲۰۰x۲۰۰..... ۵۸
- تصویر ۲۳-۱- حسنوند، محمد کاظم، شهید آیت الله سید محمد رضا سعیدی، رنگ و روغن، ۱۶۰x۱۳۰..... ۵۸
- تصویر ۲۴-۱- خسروجردی، حسین، حی علی الفلاح، ۱۳۵۶، رنگ و روغن، ۵۰۰x۲۰۰..... ۶۲
- تصویر ۲۵-۱- خسروجردی، حسین، همسنگران قدس، ۱۳۵۹، رنگ و روغن، ۲۰۰x۱۴۰..... ۶۲

- تصویر ۱-۲۶- پلنگی، ناصر، کوچ، ۱۳۵۶، رنگ و روغن، ۳۰۰x۲۰۰..... ۶۵
- تصویر ۱-۲۷- پلنگی، ناصر، نماز، ۱۳۷۳، ۱۸۰x۱۲۰..... ۶۵
- تصویر ۱-۲۸- پلنگی، ناصر، حضرت امام، ۱۳۶۱، رنگ و روغن، ۱۴۰x۳۴۰..... ۶۶
- تصویر ۱-۲۹- پلنگی، ناصر، شهید صدر، ۱۳۶۰، رنگ و روغن، ۱۰۰x۸۰..... ۶۶
- تصویر ۱-۳۰- چلیپا، کاظم، خون بر شمشیر پیروز است، ۱۳۶۲، رنگ و روغن، ۲۰۰x۱۶۰..... ۶۹
- تصویر ۱-۳۱- چلیپا، کاظم، هجوم، ۱۳۶۵، رنگ و روغن، ۱۰۰x۷۰..... ۶۹
- تصویر ۱-۳۲- شاد قزوینی، پریسا، نخل بی سر، ۱۳۶۸، رنگ و روغن، ۱۲۰x۸۰..... ۷۳
- تصویر ۱-۳۳- شاد قزوینی، پریسا، سوگواران حسینی، ۱۳۸۴، رنگ و روغن، ۸۰x۶۰..... ۷۳
- تصویر ۱-۳۴- شاد قزوینی، پریسا، السلام علی الحسین و علی اولاد الحسین، ۱۳۸۴، رنگ و روغن، ۸۰x۶۰..... ۷۴
- تصویر ۱-۳۵- شاد قزوینی، پریسا، کاروان اسرا، ۱۳۸۱، رنگ و روغن، ۱۰۰x۷۰..... ۷۴
- تصویر ۱-۳۶- صادقی، حبیب الله، فیضیه، ۱۳۵۸، رنگ و روغن، ۴۰۰x۳۰۰..... ۷۸
- تصویر ۱-۳۷- صادقی، حبیب الله، حی علی الفلاح، ۱۳۶۳، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۰۰..... ۷۸
- تصویر ۱-۳۸- صادقی، حبیب الله، پدیده بهره کشی، ۱۳۵۸، رنگ و روغن، ۲۸۰x۲۰۰..... ۷۹
- تصویر ۱-۳۹- صادقی، حبیب الله، منجی، ۱۳۶۲، رنگ و روغن، ۳۰۰x۲۱۰..... ۷۹
- تصویر ۱-۴۰- گودرزی، مصطفی، صبح ۱۵ خرداد، ۱۳۶۶، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۰۰..... ۸۳
- تصویر ۱-۴۱- گودرزی، مصطفی، میلاد، ۱۳۶۶، رنگ و روغن، ۱۲۰x۸۵..... ۸۳
- تصویر ۱-۴۲- گودرزی، مصطفی، هجر، ۱۳۶۶، رنگ و روغن، ۱۳۰x۱۰۰..... ۸۴
- تصویر ۱-۴۳- گودرزی، مصطفی، وهم، ۱۳۶۶، رنگ و روغن، ۱۲۵x۸۵..... ۸۴
- تصویر ۱-۴۴- قادری نژاد، نیلوفر، بدون عنوان، ۱۳۵۹، رنگ و روغن روی دیوار..... ۸۷
- تصویر ۱-۴۵- قادری نژاد، نیلوفر، بدون عنوان، رنگ و روغن روی دیوار خیابان جمهوری..... ۸۷
- تصویر ۱-۴۷- چلیپا، کاظم، کویر (چشم نرگش به شقایق نگران خواهد شد)، ۱۳۶۳، رنگ و روغن، ۱۶۰x۱۳۰..... ۹۶
- تصویر ۱-۴۸- اسکندری، ایرج، شهید، ۱۳۶۳، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۰۰..... ۱۰۰
- تصویر ۱-۴۹- اسکندری، ایرج، جانباز، ۱۳۶۹، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۰۰..... ۱۰۰
- تصویر ۱-۵۰- گودرزی، مصطفی، مقاومت، ۱۳۶۵، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۵۰..... ۱۰۱
- تصویر ۱-۵۱- چلیپا، کاظم، مرزبان دشت شقایق، ۱۳۵۹، رنگ و روغن، ۲۴۰x۱۷۰..... ۱۰۱
- تصویر ۱-۵۲- پلنگی، ناصر، از تبار زینب، ۱۳۶۰، رنگ و روغن، ۱۰۰x۷۰..... ۱۰۲
- تصویر ۱-۵۳- خسروجردی، حسین، بمباران، ۱۳۶۲، رنگ و روغن، ۱۶۰x۱۳۰..... ۱۰۲

- تصویر ۱-۵۴- حسنوند، محمد کاظم، دفاع مقدس، ۱۳۷۵، رنگ و روغن، ۳۰۰x۱۵۰.....۱۰۳
- تصویر ۱-۵۵- اسدی، مرتضی، نهال آرزو، ۱۳۶۵، رنگ و روغن، ۱۷۰x۱۷۰.....۱۰۳
- تصویر ۱-۵۶- قدیریان، عبدالحمید، شهید، ۱۳۶۳، رنگ و روغن، ۲۰۰x۱۲۰.....۱۰۴
- تصویر ۱-۵۷- رزمخواه، حسن، جانباز، ۱۳۶۹، رنگ و روغن، ۱۸۰x۱۲۰.....۱۰۴
- تصویر ۱-۵۸- صفری منظوری، فاطمه، دفاع مقدس، ۱۳۷۷، ۷۰x۵۰.....۱۰۵
- تصویر ۱-۵۹- صدری، مینا، شهید گمنام، ۱۳۷۶، گواش و آبرنگ، ۷۰x۵۰.....۱۰۵
- تصویر ۲-۱- کاتوزیان، مرتضی، بدون عنوان، ۱۳۸۵، رنگ و روغن، ۱۲۰x۹۰.....۱۳۰
- تصویر ۲-۲- ملکی، ایمان، موسیقی در خفا، ۱۳۷۵، رنگ و روغن، ۱۰۰x۷۰.....۱۳۰
- تصویر ۲-۳- غنچه پور، بیژن، کشتی، ۱۳۸۴، رنگ و روغن، ۶۰x۴۵.....۱۳۱
- تصویر ۲-۴- ظهوریان، محمد رضا، بازار انزلی، رنگ و روغن، ۸۰x۶۰.....۱۳۱
- تصویر ۲-۵- محمد پور، فارغه، پشت خاطره‌ها، رنگ و روغن، ۱۰۰x۷۰.....۱۳۲
- تصویر ۲-۶- یونسی، عادل، بدون عنوان، ۱۳۸۴، رنگ و روغن، ۱۰۰x۵۰.....۱۳۲
- تصویر ۲-۷- چلیپا، کاظم، انتظار سبز، ۱۳۷۵، رنگ و روغن، ۱۴۰x۱۲۰.....۱۴۰
- تصویر ۲-۸- اسکندری، ایرج، بدون عنوان، ۱۳۷۳، رنگ و روغن، ۷۰x۷۰.....۱۴۰
- تصویر ۲-۹- خسروجردی، حسین، فاصله، ۱۳۷۲، اکرولیک، ۱۲۰x۱۲۰.....۱۴۱
- تصویر ۲-۱۰- صادقی، حبیب الله، بدون عنوان، ۱۳۷۷، رنگ و روغن، ۱۳۰x۱۰۰.....۱۴۱
- تصویر ۲-۱۱- حسنوند، محمد کاظم، چهره کنونی ما، ۱۳۷۱، رنگ و روغن، ۱۰۰x۷۰.....۱۴۲
- تصویر ۲-۱۲- مسلمیان، نصرت الله، بدون عنوان، ۱۳۷۷، اکرولیک، ۱۸۲x۱۸۲.....۱۴۲
- تصویر ۲-۱۳- چاوشی نسب، فاطمه، عاشورا، ۱۳۷۷، رنگ و روغن، ۱۵۰x۱۰۰.....۱۴۳
- تصویر ۲-۱۴- درودی، ایران، گسستن، ۱۳۷۶، رنگ و روغن، ۱۱۶x۸۹.....۱۴۳
- تصویر ۲-۱۵- دبیری، بهرام، زن و اسب، ۱۳۷۲، اکرولیک روی چوب، ۱۲۵x۱۲۵.....۱۴۴
- تصویر ۲-۱۶- ندرلو، مصطفی، حجاب، ۱۳۷۷، رنگ و روغن، ۱۴۴x۱۳۵.....۱۴۴
- تصویر ۲-۱۷- ترقی جاه، محمد علی، بدون عنوان، ۱۳۷۸، اکرولیک، ۱۴۰x۱۰۰.....۱۴۵
- تصویر ۲-۱۸- بنی اسدی، محمد علی، خاطر در آتش است، ۱۳۷۵، اکرولیک، ۱۰۰x۷۰.....۱۴۵
- تصویر ۲-۱۹- گودرزی، مصطفی، لاشخورها، ۱۳۷۷، رنگ و روغن، ۱۰۰x۱۰۰.....۱۴۶
- تصویر ۲-۲۰- اسدی، مرتضی، انقلاب اسلامی، ۱۳۷۷، ترکیب مواد، ۱۵۰x۱۰۰.....۱۴۶
- تصویر ۲-۲۱- وارگاسینایی، گیزلا، عروس ۱۳۷۷، ترکیب مواد، ۱۰۰x۷۰.....۱۴۷
- تصویر ۲-۲۲- خلیلی فرد، احمد، بدون عنوان، رنگ و روغن، ۱۲۰x۱۲۰.....۱۴۷
- تصویر ۲-۲۳- خسرو جرودی، حسین، بدون عنوان، ۱۳۷۶، رنگ و روغن، ۱۲۰x۸۰.....۱۵۵

- تصویر ۲-۲۴- اسکندری، ایرج، عدالت، ۱۳۷۹، ترکیب مواد، ۸۰x۸۰..... ۱۵۵
- تصویر ۲-۲۵- دبیری، بهرام، بدون عنوان، ۱۳۸۱، اکرولیک، ۱۰x۱۰۰..... ۱۵۶
- تصویر ۲-۲۶- مسلمیان، نصرت الله، بدون عنوان، ترکیب مواد، ۲۰۰x۲۰۰..... ۱۵۶
- تصویر ۲-۲۷- صفرزاده، منوچهر، بدون عنوان، ۱۳۷۸، رنگ و روغن، ۸۰x۶۰..... ۱۵۷
- تصویر ۲-۲۸- اسدی، مرتضی، دفاع مقدس، ۱۳۷۷، اکرولیک، ۱۲۰x۱۰۰..... ۱۵۷
- تصویر ۲-۲۹- گودرزی، مصطفی، فلسطین، ۱۳۸۲، رنگ و روغن، ۷۰x۵۰..... ۱۵۸
- تصویر ۲-۳۰- تاتاری، آنه محمد، بدون عنوان، ۱۳۸۱، ترکیب مواد، ۹۵x۸۵..... ۱۵۸
- تصویر ۲-۳۱- هدایت، رضا، بدون عنوان، ۱۳۸۲، ترکیب مواد، ۵۰x۵۰..... ۱۵۹
- تصویر ۲-۳۲- حقیقت شناس، جمشید، سوار با روسری، اکرولیک روی مقوا، ۲۴x۱۹..... ۱۵۹
- تصویر ۲-۳۳- محمد علی زاده، مهدی، بدون عنوان، ۱۳۸۲، ترکیب مواد، ۱۷۰x۱۱۰..... ۱۶۰
- تصویر ۲-۳۴- فرشچیان، محمود، بوسه‌ای بر عشق، ۱۳۶۲، ۷۲x۵۰..... ۱۶۸
- تصویر ۲-۳۵- مهرگان، مجید، ارباب، ۱۳۵۳، ۱۰۷x۱۳۱..... ۱۶۸
- تصویر ۲-۳۶- جزی زاده، هوشنگ، شکارچی، ۱۳۷۳، ۷۶x۴۴..... ۱۶۹
- تصویر ۲-۳۷- آقامیری، محمد باقر، سیاوش، ۱۳۶۹، ۳۵x۲۵..... ۱۶۹
- تصویر ۳-۱- حسونند، محمد کاظم، شهید محمد حسین علم الهدی ۱۶۰x۱۲۰..... ۲۲۳
- تصویر ۳-۲- شیخی، علی محمد، یا ارحم یا عظیم، ۱۳۷۷، ۱۰۰x۷۰..... ۲۲۳

مقدمه:

انقلاب اسلامی نه فقط جریان هنری رسمی زمان محمد رضا شاه را قطع کرد بلکه کل نقاشی نو گرا را در برابر یک واقعه عظیم تاریخی قرار داد. انقلاب اسلامی رویداد عظیمی بوده است که به خصوص در سال‌های ابتدایی هنرهای مختلف نیز به تأسی از آن دچار تحولات فراوانی می‌شوند. تغییر ارزش و آرمانهای جامعه تأثیر فراوانی را بر هنرهای تجسمی می‌گذارد و ویژگی‌هایی همچون همسو شدن با حرکت‌های مردمی ناشی از انقلاب و جنگ حال و هوای دینی و مذهبی و سیاسی برخی آثار و توجه به مفاهیم و ارزش‌ها به صورت نمادین را می‌توان در آثار نخستین که در سال‌های ابتدایی انقلاب خلق شده‌اند مشاهده نمود.

یکی از مهمترین ویژگی‌هایی که در تمامی عرصه‌های هنرهای تجسمی پس از انقلاب پدید می‌آید و پس از سال‌های پر التهاب و پر حادثه نخستین دوباره محو می‌شود ارتباط هنرمندان و آثار آنها با مخاطبان و مسائل سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشور است. در بررسی هنرهای تجسمی ایران هنگامی که به دوره معاصر می‌رسیم (خصوصاً سه دهه اخیر) با یک مسئله اساسی رو برو خواهیم شد، مسئله‌ای که بارها با عنوان‌هایی همچون نو گرایی در هنر، هنر مدرن، هنر نو و از این قبیل نام‌ها مطرح شده است. این گونه مسائل و رویدادها در هنر نقاشی معاصر ایران (در سه دهه پس از انقلاب) همه انگیزه‌ای شدند برای انجام این تحقیق.

قبل از پرداختن به طبقه بندی فصل‌های پایان نامه؛ تعدادی از اصطلاحات را که در هنر پس از انقلاب کاربرد فراوانی یافت و به وفور دیده می‌شود همچون: واژه انقلاب، هنر انقلاب و هنر متعهد، توضیح داده خواهد شد.

فصل اول پایان نامه اختصاص دارد به بررسی هنر نقاشی دهه اول انقلاب، تعریف نقاشی انقلاب و معرفی تعدادی از هنرمندان که در این عرصه فعالیت کرده‌اند و نیز معرفی آثار ایشان و در ادامه بررسی نقاشی دفاع مقدس. تا با شناخت درست شرایط و فضای حاکم بر آن دوران، با آثاری که در طی آن سال‌های بحرانی (وقوع انقلاب و هشت سال جنگ تحمیلی) خلق شده‌اند بیشتر آشنا شویم.

فصل دوم، مروری خواهد بود بر حرکت‌ها و گرایش‌های نقاشی در دهه‌های دوم و سوم انقلاب همانطور که اشاره شد هنر دهه دوم و سوم به واسطه آرامش نسبی حاکم بر جامعه و تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی با نوگرایی‌ها و حرکت‌های ساختار شکنانه‌ای مواجه می‌شود. که در این فصل بدان اشاره شده است. فصل سوم در مورد نمایشگاه‌های نقاشی در ایران که مهمترین و مطرح ترین آن‌ها دوسالانه‌های نقاشی هستند که در سطح کشور و محافل هنری اعتباری فراوانی دارند،

بحث خواهد شد. و نیز مروری اجمالی بر دوسالانه‌های بین‌المللی جهان اسلام که منجر به ارتباط هنری با هنرمندان سایر کشورهای اسلامی و ایجاد تعاملات بین‌المللی در باورهای دینی در ملت‌های مسلمان شد، نیز می‌شود. این حرکت‌های بین‌المللی است از تاریخ ۱۳۷۹ آغاز شده است و تا به امروز ادامه و روند رو به رشدی داشته است. و در نهایت بررسی هنر مقاومت (که هنری است در امتداد مفاهیم هنر دفاع مقدس و اهداف آن).

به دلیل دشوار بودن تحقیقات میدانی و متقاعد نمودن اساتید برای بحث و مصاحبه در مورد هنر معاصر ایران، خصوصاً در سه دههٔ پس از انقلاب (به علت گستردگی و وسیع بودن مطلب) در قسمت پیوست با تعداد محدودی از هنرمندان و اساتید دانشگاهها موفق به مصاحبه گشته و سؤالاتی پیرامون روند نقاشی در این سه دهه و نیز مسائلی از قبیل آموزش هنر و مسئلهٔ اقتصاد در هنر امروز مطرح شد که توضیحات ایشان را در این بخش از پایان نامه می‌توان مطالعه نمود.

کلیات تحقیق

تعریف مسئله:

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ خورشیدی پس از چند دهه مبارزه، با تلاش و مقاومت نیروهای مختلف ملی، مذهبی و توده مردم و به رهبری آیت الله خمینی (ره) به پیروزی رسید. به همین دلیل طبقات مختلف توده مردم هم از جانب سیاستمداران و هم از جانب هنرمندان مورد توجه قرار گرفتند.

دهه اول پس از انقلاب در میان جمع هنرمندان و محتوای آثار هنری واژگانی چون مردم، ایشار، از خود گذشتگی، وحدت و ظلم ستیزی بسیار شنیده و دیده می‌شد. شور و هیجان واقعه انقلاب و به ثمر رسیدن جمهوری اسلامی ایران شرایطی را ایجاد کرده بود که هنرمندان از محیط بسته آتلیه‌ها خارج شده و به میان مردم راه پیدا کنند و در تماس نزدیک با توده‌های جامعه قرار بگیرند. در این فضا و شرایط خاص که در تاریخ ایران بی‌نظیر بود آثاری خلق می‌شود با ویژگی‌های خاص آن دوران. با نقاط ضعف و قوت که همگی با در نظر گرفتن جو ویژه آن سال‌های تکرار نشدنی کاملاً طبیعی به نظر می‌رسد. در خلال این سالها است که عنوان نقاشی انقلاب و نقاشان انقلاب یا نقاشان حوزه در بین محافل هنری متداول می‌شود.

وقوع جنگ تحمیلی تأثیرات بسیار زیادی را در کل جامعه، همچنین جامعه هنری گذاشت که تعطیلی نگارخانه‌ها و مراکز خصوصی نمایش آثار از این جمله‌اند. از این تاریخ تا پایان جنگ تحمیلی با گونه‌ای از هنر روبرو هستیم که به هنر دفاع مقدس شهرت یافته است. توجه به موضوع و محتوا در نقاشی‌های انقلاب و دفاع مقدس از ویژگی‌های بارز هنر نقاشی دهه نخست پس از انقلاب به شمار می‌رود. با پایان یافتن جنگ و نیز پایان یافتن دهه نخست و برپایی اولین بی‌ینال پس از انقلاب در سال ۱۳۷۰ و نیز رسیدن به یک ثبات نسبی، هنر نقاشی وارد مرحله جدیدی می‌شود.

هنر نقاشی در دهه دوم و سوم در ایران روندی پرفراز و نشیب را طی می‌کند. در این دو دهه تنوع در سبک‌ها و تکنیک‌ها و بازگشت به هنر قبل از انقلاب را شاهد هستیم. گرایش‌هایی چون واقع‌گرایی، آرمان‌گرایی، انتزاع‌گرایی و نیز سنت‌گرایی نمونه‌هایی از این دست هستند، نمونه‌هایی از این تنوع در سبک و تکنیک را می‌توان در هفت بی‌ینال برگزار شده (بین سالهای ۱۳۷۰-۱۳۸۶) به وضوح مشاهده کرد که طی فصول پایان‌نامه‌ها اشاره خواهد شد.

در این پایان‌نامه سعی شده است تا گرایش‌ها و فعالیت‌های هنری در طی سه دهه پس از

انقلاب اعم از معرفی نقاشان و سبک‌های نقاشی و نیز بررسی روند بی‌ینال‌ها در ایران، مختصراً مورد بررسی قرار گیرد.

اهداف:

هدف از برگزیدن این عنوان، تحقیق هنر دوران سی ساله اخیر است. سی سال یا به عبارت دیگر سه دهه پس از انقلاب اسلامی، دورانی پر از فراز و نشیب بوده و تنوع سبک‌ها و تفکرهای هنری (خصوصاً در شاخه نقاشی) به قدری زیاد بوده که گونه‌ای سرگشته‌گی را در هنر ایجاد کرده است. برخی از این سبک‌ها و تحولات ریشه در هنر دوران قبل از انقلاب دارند و گونه‌ای دیگر کاملاً نو و تحولی جدید در هنر این مرز و بوم اند. همانند هنر دفاع مقدس که نمونه آن را در دوران قبل تجربه نکرده بودیم. بررسی و تحقیق در مورد تمامی این موارد انگیزه‌ای بود برای آغاز این رساله.

سؤالات تحقیق:

- ۱- تفاوت هنر نقاشی دهه اول انقلاب، با دهه‌های بعد چه بود؟
- ۲- چرا هنرمندان (نقاشان) ایران از دهه دوم انقلاب (دهه هفتاد) به بعد دچار نوعی نو‌گرایی شده و نسبت به هنر غربی تمایل بیشتری پیدا کردند؟
- ۳- چرا در این سه دهه هنوز نقاشی ایران هویتی مشخص به خود نگرفته است؟

فرضیه‌ها / پیش فرض‌ها:

- ۱- تأثیرات جریان عظیم انقلاب اسلامی به صورت گسترده و چشم‌گیر در هنر ایران (بعد از انقلاب) خصوصاً در دو دهه اول مشاهده می‌شود.
- ۲- هنرمندان (نقاشان) در دهه دوم انقلاب تمایل شدیدی به جنبش‌های هنر غرب پیدا کردند.
- ۳- بخش آموزش (در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز آموزشی) و موزه‌داری (گالری‌ها) دو عامل اساسی تأثیرگذار بر جریان‌های نقاشی معاصر ایران است.

مواد و روش انجام تحقیق:

مطالعه و گردآوری منابع کتابخانه‌ای (فیش برداری و طبقه‌بندی مطالب) و نیز تحقیق به روش میدانی (مصاحبه با هنرمندان، گالری‌داران و هنرجویان).

پیشینه تحقیق:

- ۱- شاد قزوینی، پریسا، ضرورت نوآوری در هنر انقلاب اسلامی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۰
- ۲- ابوالفضل، مسعود، بررسی نقاشی معاصر ایران در مطبوعات، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷
- ۳- محمد اسمعیل، اسکندری تریقان، بررسی تأثیرات انقلاب اسلامی بر نقاشی معاصر ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه هنر، ۱۳۸۷